

1 Kes on need kaks mütoloogilist tegelast sellel fontäänil (Rooma, Piazza del Quirinale)? Nad aitavat merehädalisi, kuid Homerose järgi olid neil ka kindlad ametid – hobusetaltsutaja ja rusikavõitleja.

2 Huvitava kombel on Venemaa tsaariks olnud ka poolakas, Zygmunt III poeg. Ametlikult oli ta troonil aastatel 1610-13, peale Ivan IV (Šuiski) kukutamist ja enne Mihhail Romanovit. Vene ajalugu sellest muidugi kõva häälega rääkida ei taha. **Millise nime all ta valitses?** Poola kuningaks oli ta 1632-48, Moskva suurvürsti tiitlit kasutas kuni aastani 1634. Pildil on ta Rubens'i maalituna. 1624.a.

3 Milline ametinimetus? Allikatesse ilmus see alles 16. sajandil. Nimetus tuleneb saksa keelest, tähendab ratsakäskjalga. Ajalookirjanduses on teda peetud nii teoliste järelevaatajaks, kohtuteenriks kui ka kihelkonna eestseisjaks.

4 Millega on tegemist? Kalev Ots: Peaminister Vabariigi Presidendi ülesandeis, Ahti Mänd: Peaministri asetäitja Peaministri ülesandeis ja Kohtuminister, alates 05.04.2005 ka Välisministri ja Majandusministri kohusetäitja.

5 Oma raamatus „Kõigi vastu“ kirjutab Viktor Suvorov, et 1945.a suvel tegi Stalin Potsdami konverentsil ettepaneku anda N. Liidu hoolduse alla üks territoorium [täpsemalt küll osa sellest], liitlaste tugeva vastuseisu jäi plaan katki. 24.12.1951 sai see hoopis iseseisvaks riigiks. **Millisest riigist on jutt?**

- 6** Milline keel ja rahvas? Nende keelt on kutsutud läänemeresoome keelte sanskritiks, kuna keeles on säilinud palju vana ja arhailist – puudub astmevaheldus, mistõttu keel on väga reeglipärane. Nende asuala paikneb Laadoga, Äänis- (Onega) ja Valgjärve (Beloje ozero) vahel, kus nad elavad 3 eraldi rühmana. Karjala vabariigis on nad tunnustatud ühena kolmest Karjala põhirahvusest.
- 7** Poolteise kuu eest tekitati Põhja- ja Baltimaade peaministrite tippkohtumisel osalenud valitsusjuhtide ühise pressikonverentsi järel uudis *Sullingu-nime-unustanud-Rootsi-peaminister-tekitas-piinliku-olukorra*. Kas teie teate, kes on Leedu peaminister? Täna täitub tal kaks aastat ametis.
- 8** 1989.a kevadel kokku tulnud N. Liidu Rahvasaadikute kongress moodustas 26-liikmelise komisjoni, uurimaks MRP lepingut. Esimeheks sai Gorbatšovi usaldusmees Aleksandr Jakovlev. Eesti esindajaid kuulus sinna komisjoni neli, nimetagem neist kahte – Endel Lippmaa ja Marju Lauristin. Kes olid ülejäänud kaks?
- 9** Eesti ei ole küll eriti maavararikas, kuid üht-teist meil siiski leidub. Põlevkivi, liiv, kruus, savi jne. Mida võiks kaevandada aga Pühajõe orust Toila-Oru pargis (ja ka seal ümbruskonnas)? Selle maavara varu on hinnatud miljonite tonnideni ja juba 1930 loodi selle maavara otsimiseks aktsiaselts. Reeglina esineb teda 238 m sügavuses ja sügavamal ning selle uurimiseks on puuritud kaks puurauku J I ja J II. („J“ nagu Jõhvi)
- 10** Millises linnas toimub alates 1970. aastast maailma suurim IT-mess CeBIT? Seal linnas (ja ka samal näitustealal) toimus aastal 2000 ka EXPO. Riigi eest 1 punkt.

- 11** Aastal 117 keelas Rooma keiser Traianus selle taime kasvatamise, keskajal pidasid väidetavalt nõiad teda pühaks taimeks ja valmistasid sellest lendamise salvi. Indias kasutati taime leotist süü tõestamiseks – kes leotist jõi ja ellu jäi, oli süütu. Eestis on taime kutsutud aidameheks ja silleriks, sest juur meenutab suuruse ja kuju poolest sellerit, samuti tuiks, sest õis meenutab tuvi, ning hundisurmaks. Ladinakeelne nimi on *Aconitum*, ta kuulub tulikaliste sugukonda. Sisaldab alkaloide, Eestis kasvavad metsikult kollane ... ning ilutamina sinine **Mis taimeperekond?**

- 12** Kes on pildil? Sugukond *Numididae*.

- 13** Eesti lepidopteroloogide selts valis oma 15. astapäeva puhul esmakordselt aasta liblika. Sel puhul ilmus k.a. mais ka esimest korda Eesti filateelia ajaloos liblikaga postmark. **Milline liblikas valiti?** Küsitav on kujutatud ka "Loomade elu" 3. köite esikaanel koos pääsusaba ja ohakaliblikaga.

Kevadel tasub korjata küsitava taime võrseid, mis maitsevad nagu spargel ning mis mõjuvad tõelise energiapommina. Vanasti peeti seda taime 99 haiguse ravijaks ning tal ongi kasvajarakkude vohamist taandav, rahustav ja krambivastane toime. Taime ürdist toodetakse juba ka vastavat preparaati – kanerooli. Rahvameditsiinis hinnatakse tema teed kui peavalu äravõtjat, rahustajat ja astmavastast vahendit. **Mis taim?** Foto: Bianca Mikovitš

- 15** Ainulaadne *Vaala allee* avati Tšukotkal, Ittõgrani saarel 1976. Alleel on maasse kaevatud hulk suuri vaalaluid. **Millise vaala luud?** Lad.k. *Balaena mysticetus*. Sama nimelisaga on olemas ka hüljes ja koer.

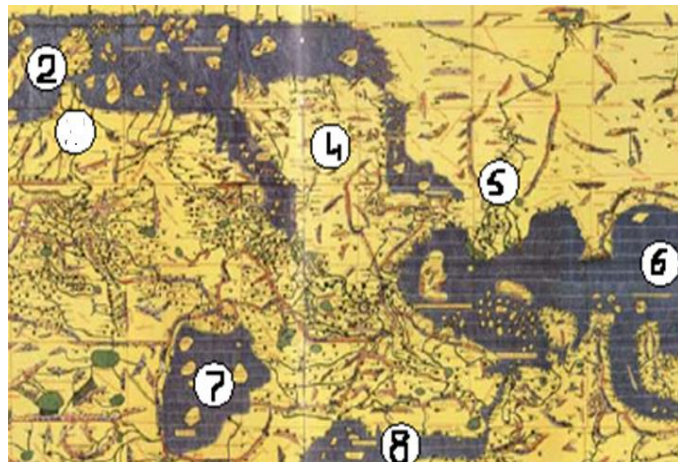

suurus võrdluses inimesega

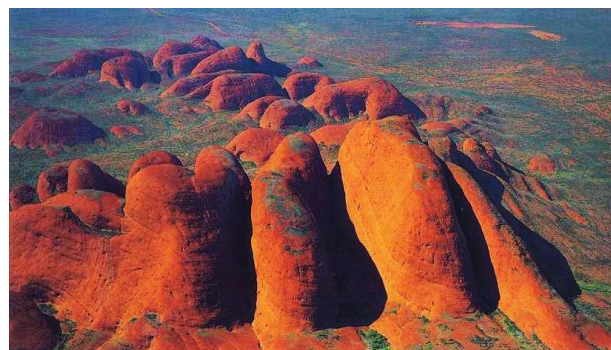
16 Küsime kahe ajaloolisel Harjumaal asuva maalinna ühist nime – mõlemat kutsuti ***linnaks. Sama nime on leida ka mujalt. Üks küsitavaist, tuntud ka kui Varbola linnus Põlli külas, oli Muinas-Eesti suurimaks linnuseks, mida pole kunagi tormijooksuga vallutatud. Ka teine, Loone linnamägi ehk Lohu linnus Kohila vallas pidas vallutajatele tükk aega vastu, alistudes alles 1224. Nende kahe vahele mahub Paka mägi, kus vanad eestlased oma Raikküla kärjaid pidasid.

17 Siin on Araabia geograafi al-Idrisi 1154. aastal valminud maailmakaart. Mis on sellel kaardil tähistatud tänapäeva inimese jaoks numbritega 7 ja 8? Nr 2 tähistab orientiiriks India ookeani.

18 Selle ligi 250 km pikkuse jõe tähtsamaks sadamaks on Abumombashi linnake, kuid maailmale on tuntum Yambuku küla koos professor Peter Piot'iga. Maailm kuulis neist laiemalt 1976. aastal. Kohalikus (ngbandi) keeles tähendab jõe nimi „valge vesi“. Mis jõega on tegu?

19 Kata Tjuta on ainulaadne 36 kuplikujulisest mäest koosnev kaljupaljand, mille kõrgeim tipp – Olga - ulatub 546 meetrit ümbritsevast maastikust kõrgemale. Mis riigis asub see ca 20 km² suurune kohalike esivanemate kummardamises väga oluline maastik?

20 2004. aastast on UNESCO arhitektuurimälestiste eelnimekirjas (st kandidaat) ka pildil olev Riikliku tööstuse maja. Üks neist hoonetest oli omal ajal Euroopa kõrguselt teine pilvelõhkuja (63 m, koos 1955 lisatud teletorniga nüüd 108 m). Mis linnas selline gigantne hoonekompleks asub? Hoone valmis 1928, kui linn oli pealinna staatuses.

21 Valio sinihallitusjuustu Aura valmistatakse juba aastast 1935, olles üheks uhkemaks Turu kaubamärgiks. Pakendi logol on kujutatud tänini Turu Toomkiriku pilt, olgugi et tootmine on viidud üle Kesk-Soome väikelinna Äänikoskile. Millest aga tuleneb juustu nimi?

22 Kaks pilti. Ühel on taim ja teisel ese. Mida ühist on nende (hüüd)nimedes?

23 Millist nime kannab Riias asuv Läti kõrgeim kirik (123,25 m), mis on napilt madalam Oleviste kirikust (123,7 m)?

24 Ikterus ei ole haigus, vaid sümptom. Seda põhjustavad peamiselt maksa ja sapiteede haigused. Haigus, mis tekitab ikterust, võib olla täiesti ohutu, aga ka raske ja eluohtlik. Nähtavat muutust põhjustab bilirubiini hulga suurenemine veres. Kuidas seda eesti keeles nimetatakse või milline on nähtav sümptom?

25 Millist nime kannab see mäng?

- 26 Küsitav isik, arenguökonomika üks alusepanijaid, on tõenäoliselt rahvusvaheliselt mõjukaim Eestist pärit sotsiaalteadlane. Alates 1. jaanuarist 2013 kannab endine TTÜ avaliku halduse instituut nime *** ** innovatsiooni ja valitsemise instituut. Kärul alevikus on talle püstitatud mälestuskivi. Kes?

- 27 Küsitavaid molekule, aatomeid või ioone, millel on paaritu arv elektrone, seostatakse rakukahjustuste tekitamisega, mis aitavad kaasa vananemisele ja krooniliste haiguste tekkele. Need tekitavad kehas ainevahetuse ajal ja neid saab neutraliseerida antioksidantidega. Tihti räägitakse neist ka telereklaamides. Milline on üldistav termin nendele molekulidele, aatomitele või ioonidele? See termin võib mõtte viia ka poliitikale.

- 28 Küsime kaht metalli. 1799. aastal valmistati ühest neist Prantsusmaal esimene kilogrammi etalon (arhiivikilogramm). 1889 valmistati valmistati sama (90%) ja ühe teise metalli (10%) sulamist silindrikujulised arhiivikilogrammi koopiad, millest täpseimat (Le Grand K) säilitatakse rahvusvahelise etalonina (prototüübina) Rahvusvahelises Kaalude ja Mõõtude Büroos Sèvres' linnas Prantsusmaal. Mis metallidest on valmistatud Rahvusvahelise kilogrammi etalon? (1 õige 1 punkt).

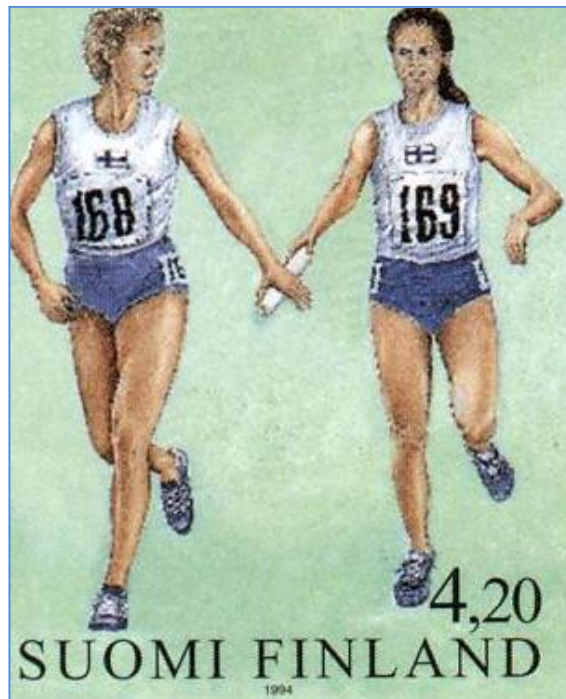

- 29 1939.a said Buick'i autod esimesena maailmas endale „standardina“ ühe lisandi, ilma milleta ei kujuta tänapäeval ette ühtegi autot. Millega on tegu? Teised margid võtsid selle kasutusele ligi kümnendi hiljem.

- 30 Alates aastast 1997 on temanimelisi parfüüme toodetud 43 erinevat versiooni, sealhulgas seeriad *Blue Seduction*, *Secret*, *Diavolo* ning pildil olev naiste parfüüm *Her Secret*. Kes?

- 31** See kiilpaat kannab oma uusmeremaalasest looja nime. Esimesed olümpiavõitjad selles klassis olid 2012. aastal hispaanlannad Támara Echegoyen, Ángela Pumariega ja Sofía Toro. **Milline paadiklass?**
- 32** Tiit Lääne kirjutab raamatus „Läbimurdjad“, et Eesti suusatamise esimene n.ö. tähetund saabus 1979.aastal, kui võideti esimene individuaalne kuldmedal N.Liidu meistrivõistlustelt. **Kes selle võitis?** 1969–76 treenis ta Pavel Koltšini juhendamisel, Eesti mv-tel võitnud 1977–82 indiv 7 kulda.
- 33** Keda on kujutatud? 1974. a. EM-il jooksid nad 4x400 m teatejooksu kaht viimast vahetust, püstitades seni kehtiva Soome rekordi. Tookord andis see SDV järel hõbemedali. Ankrunaine oli samas individuaalvõistlusel saanud uue maailmarekordiga ka kulla.

- 34** 2012.a Londoni OM-l võitis vene jalgrattur Olga Zabelinskaja pronksmedali nii naiste grupisõidus kui eraldistardis. Tuntud on ka tema isa, Moskva OM-i grupisõidukuld, samuti kahekordne (1979, 1984) Rahutuuri võitja. **Kes?**

- 35** See Ginea päritolu mängija sai 2013 auhinna „Golden Boy“, mis antakse parimale alla 21-aastasele mõnes Euroopa kõrgliigas mängivale jalgpallurile. Sel aastal tunnistati ta MM-i parimaks nooreks mängijaks. **Kes?** Tänu pikkadele jalgadele, mis tunduvad triblades haarmetena, on talle hüüdnimeks pandud Kaheksajalg.

- 36 Maret Nukke kirjutab raamatus *Minu Jaapan*, et küsitav teatriliik tekkis Jaapanis 14. sajandil rahvalikest humoorikatest etteastetest, samuti algelistest lühisketsidest, põlluharimisega seotud kultuslikest riitustest ning pühamuteenijannade ja õukonnatantsudest. **Millist nime see Jaapani klassikaline lüürilis-melodramaatiline teatriliik kannab?** See on vanim teatriliik, mida tänapäevani jätkuvalt esitatakse. Rajaneb muusikal ja pantomiimilistel tantsudel, mängijaiks maskides ja luksuslikes kostüümides mehed. Sellest on mõjutatud ka paljud Lääne teatritegelased nagu näiteks Bertold Brecht ja Jerzy Grotowski.

- 37 Kes on fotol (1 p näitleja + 1 p antud roll ehk tegelaskuju)?

- 38 Mis nime kannab see lõbus koer? Ta on tõutu koerake USA samanimelisest animafilmist (2008 Walt Disney Animation Studios), kellele andis hääle John Travolta, tema perenaise Penny häält tegi Miley Cyrus. Eestis on selle koera nimi Välk, kuid see punkti ei anna. Küsime tema nõ pärisnime. Kes loomade eluga nii hästi kursis pole, neile vihjeks, et tema nimekaim on üks välejalgne tegelane, kes ennast rihma otsa kõita küll ei lase.

- 39 See ajaleht hakkas ilmuma 1945. aastal Augsburgi-Hochfeldi põgenikelaagris, esimeseks peatoimetajaks oli Ferdinand Kool. Seal trükiti seda aastani 1950, siis läks väljaandmine üle Geislingeni. Ilmunud korrapäratult, ka Hamburgis ja Kölnis. 1997.aastast trükitakse aga Eestis. Ajaleht kajastab valdavalt Saksamaa ja Euroopa eestlaskonna elu-olu, samuti vahendab ka kodu-Eesti tähtsündmusi. Tegemist on elusolevaist vanima välis-Eesti ajalehega. **Mis nime see kannab?**

- 40 XXVI Laulu- ja XIX Tantsupeo T-särgid toodeti väärtustava taaskasutuse põhimõttel koostöös disainer Reet Ausiga firmas Ausdesign. Need kujundas peo peakunstnik (visuaalse kujunduse autor) Taavi ***. Müügil olid ka pearätid, Anni ***i disainitud nõõbid ning kotid. **Nimetage nende kunstnike perekonnanimi.** Nad kasutavad seda ka oma perefirma nimena: ***studio.com.

41 Kanada arhitektuuribüroo Bergman & Hamann Architects on nii suuruselt kui ka maailmahaardelt oma ala tippusid. Suur osa Toronto südalinnas tornidest on nende projekteeritud. Büroo üks arhitekte ja osanik on eestlane, keda küsime. Tema käsi on mängus paljude omanäoliste kõrghoonete kerkimises nii Kanadas, Hiinas kui eriti Araabiamaades. Tema suurimate projektide hulka kuuluvad Torontos asuvad RBC Centre, Brookfield Place, First Canadian Place ja First Canadian Centre (Calgary) ning mitmed suurejoonelised hotellid Niagara jõe juures. **Kes?** Sama perekonnanime kannab endine Riigikogu liige, praegune Eesti Vabaerakonna juhatuse liige, kes on osalenud ka Eesti paarismälumängu karikavõistlustel.

42 See on kalleim Eesti-aineline maal, mis maailmas kunagi müüdud. 2005 läks see Londoni kuulsas oksjonimajas Sotheby's kaubaks 516 000 naelaga ning ostja oli Monacost. Teose pealkirjaks on *Reval*, valmimisaasta oletatavasti 1845, aga **kes on autor?**

43 Pildil on Venemaa Kirjanike Liidu embleem, mis kujunes liidu Vologda osakonna embleemist. **Kes on selle autor?** [Täpsustuseks: Venemaal on tegelikult 2 kirjanike liitu; tõlkida saab neid siiski ühtemoodi, aga vene keeles oleksid nad: Союз российских писателей ja Союз писателей России; esimene ühendab „normaalseid“ kirjanike ja küsitav joonis on just selle organisatsiooni embleemiks, teises aga esinevad suur-vene šovinistlikud kirjanikud ehk deržimordad.]

44 Näete 2014 a. Cannes' filmifestivali ametliku plakati. **Kes on sellel kujutatud?** Kasutatud foto on pärit ühest 1963. aasta filmist.

45 Küsitava ooperilaulja käes on etendusjärgsete ovatsioonide kestvuse maailmarekord. Pärast 30. juulil 1991 Viini Riigiooperis toimunud „Othello“ etendust kestis katkematu aplaus 80 minutit ning eesriiet tõsteti 101 korda. **Kes?** Mexico Citys asub tema 2 m kõrgune pronkskuju, New Orleansis kannab linna teatri lava tema nime.

- 46** Tänapäeval on see üks populaarsemaid oopereid. Autor ise ei näinud teose edu. Esietendusel vilistati ooper välja ja kriitikud andsid sellele hävitava hinnangu. Kolme kuu pärast helilooja suri. Samas ülistasid ooperit sellised korüfeed nagu Saint-Saëns, Tšaikovski ja Debussy, kes mõistsid teose suurust. "Kümne aasta pärast on see kõige populaarsem ooper maailmas," ütles Tšaikovski pärast esietendust 3. märtsil 1875 Pariisis. Nende suurte heliloojate vaated osutusid prohvetlikeks. **Nimetage ooperi autor ja pealkiri.**

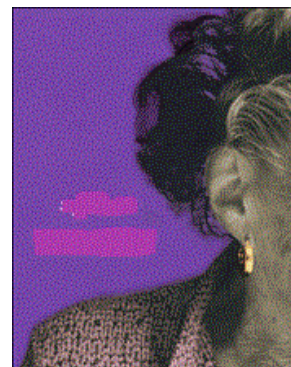
- 47** Mis nime all on see laul Eestis tuntud? Viimati esitati seda üldlaulupeol 1985 (juhatas Heino Kaljuste) ja Eesti NSV koolinoorte 1987. a. laulupeol. Kirjutatud 1962, samal aastal kõlas VIII noorsoofestivalil Helsingis, 1963 Sopot festivalil. 1963. a-st on ka G. Otsa salvestus. 1964 plaadistasid sellel melodial laulu „Gabrielle“ Björn Ulveus & Hootenanny Singers (pildil). Nad esitasid laulu kuues keeles, see sai ülemaailmseks hitiks, aga poliitilistel põhjustel autoreile ei viidatud, plaadil märgiti autoreiks Thomas – Rossner.

- 48** Küsitav daam töötas aastatel 1963-80 ETV-s saatejuhi-toimetajana, juhtis saatesarju „Silmast silma“ ja „Oh seda inimest“. Samal ajal on ta ka tuntud poola kirjanduse eestindaja, toonud meie lugejani teiste teoste kõrval legendaarsed „Tuhk ja teemant“ ning „Ristirüütlid“. **Kes?**

- 49** Kes on selle luuletuse autor (tõlkes)? Ta on elanud mõnda aega Tartus, sealne Lille tänav on enne I maailmasõda lausa tema nime kandnud. Seda on mainitud näiteks Jaan Krossi romaani „Keisri hull“ alguslehekülgedel.
*Kas aastatuhanded minu,
siis vahest see haiget ei tee,
et suurte rahvaste kõrval
on vaba ka väikene.*

- 50** **Nimetage autor ja teos.** Selle romaani motoks on „Seintel on kõrvad ja kõrvus ilusad kõrvarõngad“, 1. osal aga „Kõik on vastus, kui nüüd teaks ka küsimust“. 2. osa: „Seitse miljonit aastat / füüerikõnesid kuulnud, samad / seitse miljonit aastat / nähtud õunapuuõitsemist ...“; 3. osa: „Oled sa ikka õnnelik, küsivad emad, kui neid vaatamas käime“; 4. osa: „... vabastamine vahepeal tekkinud teise maailma ...“. Kõik need pärinevad Paul-Eerik Rummo sulest. Teose viies osa on motota.

Vastused

1	Kastor ja Polydeukes
2	Vladislav
3	kilter
4	Nõmme valitsus
5	Liibüa
6	Vepsa
7	Algirdas Butkevičius
8	Edgar Savisaar, Igor Gräzin
9	rauamaak
10	Hannover
11	käoking
12	pärlkana
13	päevapaabusilm
14	põdrakanep
15	grööni vaal
16	Jaanilinn
17	7 - Kaspia meri; 8 - Must meri
18	Ebola
19	Austraalias
20	Harkiv
21	Aura jõgi
22	liisu
23	Peetri kirik
24	kollatõbi
25	Candy Crush
26	Ragnar Nurkse
27	vabad radikaalid
28	plaatina, iriidium
29	suunatud
30	Antonio Banderas
31	Elliott (Elliott 6m)
32	Anatoli Šmigun
33	Riitta Salin, Pirjo Häggman
34	Sergei Suhhorutšenkov
35	Paul Pogba
36	No-teater
37	Martin Freeman, Bilbo Baggins
38	Bolt
39	Eesti Rada
40	Varm
41	Tõnu Altosaar
42	Ivan Aivazovski
43	Aleksandr Puškin
44	Marcello Mastroianni
45	Placido Domingo
46	Georges Bizet', <i>Carmen</i>
47	<i>Olgu jääv meile päike</i>
48	Ruth Karemäe
49	Vassili Žukovski
50	Sofi Oksanen, <i>Puhastus</i>

Küsimused: Jaanus Moppel, Koit Nook, Aare Olander, Indrek Salis, Tenno Sivadi, Tõnu Talve

